

Kansalaiskasvatuksen teemavuosi

Vuosi 2005 tulee olemaan kansalaiskasvatuksen teemavuosi. Tämä tulee näkymään voimakkaasti myös HYOL:n toiminnassa. Vuoden valmistelut aloitettiin, kun tehtiin liiton tämän vuoden toimintasuunnitelmaa. HYOL on neuvotellut monien yhteistyökumppaneiden kanssa ja erilaista täydennyskoulutusta tulee olemaan tarjolla ennätysmäärä.

Tohtori Pauli Arola määrittelee väitöskirjassaan Tavoitteena kunnan kansalainen kansalaiskasvatuksen tietoiseksi kasvatustoiminnaksi, joka tähtää yhteiskunnan jäsenten valmentamiseen kansalaisuuden asettamiin vaatimuksiin. Hän tekee myös reunahuomautuksen siitä, että tällainen määritelmä jättää avoimeksi kansalaiskasvatuksen harjoittajan, sen muodon ja sisällön.

Kansalaiskasvatus ei ole Pauli Arolan mukaan muodostanut minkään yksittäisen oppiaineen ydinsisältöä. Kansalaiskasvatusta on harjoitettu myös koulujärjestelmän ulkopuolella. Yhteistä näille monille pyrkimyksille on hänen mielestään ollut vain se, että tarjotut opiskelu- ja itsensä kehittämismahdollisuudet on arvioitu kansalaisille hyödyllisiksi ja niiden on uskottu rakentavan myönteistä kansalaisuutta.

Edellä sanotusta huolimatta historian ja yhteiskuntaopin opettajina katsomme kuitenkin usein olevamme kansalaiskasvatuksen keskiössä, ainakin mitä yleissivistävään kouluuntulee. Kansalaisuuskasvatusta annetaan toki monella muullakin taholla; meidän on vain joskus vaikea tunnustaa sen arvoa. Koulun kansalaiskasvatus perustuu opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin, jotka ovat syntyneet demokraattisessa prosessissa. Koulujärjestelmän ulkopuolella annettua kansalaiskasvatusta puuttuu tällainen "laatusertifiointi".

Kansalaiskasvatuksen tulee alkaa oppilaiden ja opiskelijoiden lähiympäristöstä

kouluista. Koulujen on kyettävä luomaan osallistumiseen ja vaikuttamiseen kannustava toimintakulttuuri. Tähän on loistava mahdollisuus nyt, kun koulujen toimintakulttuuri on kirjattava opetussuunnitelmiin. Kansalaiskasvatusta voidaan rikastaa yhteistyöllä ulkopuolisten tahojen kanssa. Omassa koulussani on luotu esimerkiksi aktiivisen kansalaisen opintokokonaisuus, joka lähti liikkeelle opiskelijoiden kanssa käydyistä keskusteluista. Opintokokonaisuuden toteuttamisessa hyödynnetään ympäröivän yhteiskunnan tarjoamia mahdollisuuksia koulun toimiessa enemmänkin koordinaattorin ominaisuudessa.

Suomessa on ollut aikaisemminkin erilaisia vaikuttamisen yms. vuosia. Ne ovat sinänsä olleet hyviä asioita, mutta itsekin mukana olleena voin todeta, että aivan liian usein oppilaat ja opiskelijat unohdettiin. Ensi vuonna voisimme asettaa itsellemme haasteen tehdä kansalaiskasvatuksen vuodesta myös yhteistyön vuoden nuorten kanssa.

Katsellessani Peter von Baghin loistavaa kulttuurihistorian sarjaa Sininen laulu ryhdyin erään osan jälkeen miettimään, mihin muutoshalu on hävinnyt yhteiskunnasta. Muutoksia on yleensä ajanut nuoriso. Kouluissa toimittiin pitkään niin, että opettajat istuivat pikemminkin muutosjunan jarrumiehen vaunussa kuin muutosjunan veturissa. Nyt koulut joutuvat kannustamaan nuoria aktiiviseen kansalaisuuteen. Onko tämä suurten ikäluokkien halua ohjata muutoskehitystä, vai onko kyseessä todellisesta tarpeesta lähtevän passiivisen nuorison herättäminen?

Huhtikuussa 2005 tullaan järjestämään opetushallituksen ja HYOL:n yhteistyönä ensimmäinen suuri yhteiskuntaopin foorumi. Toivottavasti mahdollisimman moni voi osallistua tähän tilaisuuteen. HYOL tulee esittämään myös nuorisoa edustavien järjestöjen ja kansalaisliikkeiden kutsumista foorumiin.

Muutokset kouluissa edellyttävät myös muutoksia opettajakoulutuksessa. Helsingin yliopiston soveltavien kasvatustieteiden laitoksella on aloitettu kansalaisvaikuttaminen opettajankoulutuksessa -hanke, jota vetää professori Sirkka Ahonen. Aktiiviseen kansalaisuuteen tähtäävät elementit ovat tähän asti puuttuneet opettajakoulutuksesta. Historian ja yhteiskuntaopin opettajien lisäksi koulutusta tulee antaa myös kaikille muille opettajaryhmille. Koulu tulee tarvitsemaan aktiivisia opettajia säilyttääkseen toimintakykynsä ja -mahdollisuutensa tässä

niukkenevien resurssien maailmassa.

Oikein hyvää vuotta 2005

HARRI RINTA-AHO
puheenjohtaja

Historian ja yhteiskuntaopin opettajien liitto HYOL r.y.
Förbundet för lärarna i historia och samhällslära FLHS r.f.

KEVÄTLIITTOKOKOUS

pidetään sunnuntaina 20.3.2005 klo 10.00 Kirkonkrannissa,
Ala-Kuljunkatu 1 A, 60100 Seinäjoki.
Kokouksessa käsitellään sääntömääräiset kevätiliittokokousasiat.

Hallitus

Historian ja yhteiskuntaopin opettajien liitto HYOL r.y.
Förbundet för lärarna i historia och samhällslära FLHS r.f.

VÅRENS FÖRBUNDSMÖTE

hålles söndagen den 20.3.2005 kl 10.00 i Kirkonkranni,
Ala-Kuljunkatu 1 A, 60100 Seinäjoki.
Vid mötet behandlas stadgeenliga vårmötesärenden.

Styrelsen